



NYTÄNKANDE FÖR ATT BEKÄMPA BROTTSLIGHETEN
Särskilda Metoder mot Organiserad Kriminalitet (SMOK)



Särskilda Metoder mot Organiserad Kriminalitet

Nedanstående metoder och befogenheter är avsedda för bekämpande av organiserad brottslighet och ska endast användas i sådana fall. Bedömningen huruvida en verksamhet bedöms falla in under denna lagstiftning ska göras av brådskande av domstol. Rikskriminalpolisen, RKP, ska kunna fatta interimistiska beslut.

Inför möjlighet att åtala och fälla för organiserad brottslighet utan att binda vid specifikt brott

Idag är det oftast det så kallade "fotfolket" som fälls i domstol medan de drivande bakom ett kriminellt nätverk slipper undan då domstolen inte kan binda personerna vid något specifikt brott. För att ta krafttag mot den organiserade brottsligheten behöver vi införa nya möjligheter att komma åt de ledande personerna i den kriminella världen. En sådan möjlighet är att ändra lagen så att man kan åtala och fälla en person, utan att personen binds vid ett specifikt brott, genom att denne uppvisar ett mönster av deltagande i organiserad kriminalitet.

Det blir således olagligt att vara medlem i en kriminell organisation såväl som vara en del av den kriminella organisationens verksamhet. Denna typ av lagstiftning finns sedan 70-talet ibland annat USA och går där under beteckningen Racketeer influenced and corrupt organizations (RICO). RICO-lagar har bland annat används effektivt för att bekämpa de kriminella nätverk som tidigare härjade i New York. Vi föreslår att man med inspiration från RICO ska införa en lagstiftning under beteckningen Särskilda metoder mot organiserad kriminalitet. Förslagen måste utredas och på vilket sätt mönstret av deltagande i organiserad kriminalitet ska definieras måste nogra framgå av lagstiftningen.

Straff

Vid fällande dom i ett SMOK-mål ska straffvärdet vara högt och varken straffrabatt eller villkorlig frigivning ska tillämpas. Beroende på hur grovt brottet anses vara skall det också kunna ge riktigt livstidsstraff. Samtidigt ska den dömdes alla tillgångar eller tillgångar som kan antas stå under bulvaner beslagtas och den dömdes skall, vid krav på återlämnande av beslagtagna eller frysta tillgångar, kunna ge en förklaring styrkt bortom rimligt tvivel till hur tillgångarna förvärvats. Om så inte sker skall de beslagtagna tillgångarna förverkas.

Rikskriminalpolisen huvudansvarig

Rikskriminalpolisen får fortsatt ansvar och tillhörande resurser för att bekämpa den organiserade brottsligheten i hela landet. Det är därmed även rikskriminalpolisen som ges de utvidgade befogenheterna i SMOK-fall och kan delegera dessa till den lokala polismyndigheten eller motsvarande. Vi förordar även att rikskriminalpolisen får ett eget anslagsområde för att tydliggöra deras särställning.

Lättare att använda hemliga tvångsmedel

Alla tvångsmedel ska bli direkt tillgängliga för Rikskriminalpolisen. Begränsningar för hemliga tvångsmedel, såsom misstankegrad och vikt för utredningen, sänks eller tas bort helt och tidsbegränsningen ses över. Rättsväsendet får därmed friare händer att nyttja hemliga tvångsmedel såsom teleavlyssning och buggning. Beslut om användandet av dessa ska göras brådskande av domstol, där Rikskriminalpolisen ska kunna fatta interimistiska beslut.

Särskilda befogenheter att beslagta tillgångar

Det finns flera exempel på personer i kriminella nätverk som bor i stora hus, kör dyra bilar, bär märkesklockor, uppvisar dyra livsvanor och påträffas med stora mängder kontanter samtidigt som de har mångmiljonsskulder eller saknar taxerad inkomst. Ofta är dessa tillgångar något polisen inte kan förverka eftersom att brottslingarna utnyttjar kryphål i lagen. De kan t.ex. låta skriva tillgångar på andra eller dra långsökta historier om tillgångarnas uppkomst som är svåra för polisen att granska. Samtidigt är det vedertaget att man i arbetet mot den organiserade brottsligheten ska slå just mot de ekonomiska tillgångar verksamheten ger upphov. Detta för att göra verksamheten mindre lönsam och därmed också mindre intressant att engagera sig i.

Idag krävs att Polisen har värdet i sin besittning för att kunna beslagta det på uppdrag av kronofogden. Detta innebär att om man påträffar en kriminell person med skulder måste beslaget ske i samband med att personen grips eller på annat sätt frihetsberövas. Det innebär att om polisen stoppar en gängkriminell i en vanlig rutinkontroll och denne exempelvis har en klocka värd hundratusen på sig och samtidigt har skulder till kronofogden på en halv miljon så kan polisen likväl inte beslagta klockan. Vi anser att Polisen ska kunna beslagta tillgångar från kriminella även om den kriminella inte frihetsberövas vid tillfället och menar därför att denna begränsning skall tas bort.

Utöver detta ska tillgångar kunna beslagtas även från personer som inte har några skulder i de fall dennes tillgångar är orimligt dyrbara i relation till dennes legala inkomst, samt inte kan förklaras på annat vis. Vid krav på återlämnande av beslagtagna eller frysta tillgångar ska personen kunna ge en förklaring styrkt bortom rimligt tvivel till hur tillgången förvärvats. Om så inte sker kommer de beslagtagna tillgångarna att förverkas.

Utökat brottsofferfokus

Det finns en utbredd vilja inom rättsväsendet att kraftigt förbättra omhändertagandet av vittnen och offer. Detta är av särskild vikt i fall där man ska bekämpa organiserad brottslighet, eftersom ett vittne i sådana fall är ännu mer utsatt. Rikskriminalpolisen ska ansvara för uppgiften att hantera hela processen för vittnen. Detta ska innefatta personskydd, transport till och från rättegång, vittnesskyddsprogram och bemötande i allmänhet. Det blir då Rikskriminalpolisens uppgift att ta hand om vittnet under hela processen och också, i de fall det behövs, efter avslutad rättegång.

Övergrepp i rättssak

Övergrepp i rättssak bör när det handlar om organiserad brottslighet i ännu högre utsträckning klassas som allvarligt än övergrepp i rättssak i andra fall. Detta eftersom ett kriminellt nätverk har, eller av vittnen kan uppfattas ha, större möjligheter att sätta sina hot i verket. Därmed införs en miniminivå, med tillhörande förändringar i maxnivåer, för övergrepp i rättssak som resulterar i att fängelsestraff utdöms även vid ringa fall.

Inför kronvitnesssystem

Ett kronvitnesssystem bör upprättas för användning vid misstanke om organiserad brottslighet och inom ramen för dessa åtgärder. Kronvitnesssystem används av många europeiska länder, närmast oss Danmark, för att lättare åtala och fälla grova brottslingar. Kronvittnen har länge varit omdiskuterat och det finns såväl fördelar som nackdelar med införandet av kronvittnen i det svenska rättssystemet.

Nackdelen är generellt att vittnesmålen kan bli mindre trovärdiga, men vad gäller brott som berör organiserad kriminalitet menar vi att denna problematik är betydligt mindre då den som vittnar samtidigt tar en mycket stor risk i form av en påtaglig hotbild från den kriminella organisationen. Vi anser därför att fördelarna kraftigt överväger nackdelarna för införande av kronvittnen i brottsfall kopplade till dessa särskilda åtgärder. Ett system som ger extraordinärt vittnesskydd till kronvittnen samt skapar möjligheter till avtal eller rekommendationer om straff lindringar för att öka vittnesincitamenten bör införas.

Olaga hot

Idag utnyttjas en lucka i lagen eftersom olaga hot endast kan uppstå om hotet innefattar en brottslig gärning. Därmed räknas inte förtäckta hot som i sig inte hotar med brottslig gärning men som utifrån sitt sammanhang eller meddelaren inte kan uppfattas som annat än hot mot den personliga säkerheten eller egendomen. Många vittnar om detta som ett stort problem, där de känner stor oro för sin personliga säkerhet men från rättsväsendet får beskedet att det inte räknas som olaga hot utan på sin höjd ofredande, något som väldigt ofta läggs ner av åklagaren. På så sätt kan kriminella utöva makt i sin omgivning genom att skrämma andra utan att oroa sig för samhällets reaktion.

Vi vill ändra lagen för att göra det möjligt att fälla en person som är involverad i organiserad brottslighet för olaga hot utan att en brottslig gärning specifikt nämnts, om det utifrån sammanhanget eller den som meddelar det förtäckta hotet framgår att han hotade offret eller avsåg att skapa rädsla och oro.